

ИСТРАЖУВАЊЕ ЗА ГОВОР НА ОМРАЗА КОН ПРИПАДНИЦИТЕ НА РАЗЛИЧНИТЕ ЕТНИЧКИ ГРУПИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Истражувањето за говорот на омраза кон припадниците на различните етнички групи во Република Македонија беше спроведено во периодот од 13 до 15 декември 2014 преку методот телефонска анкета на 800 испитаници со репрезентативен опфат на сите етнички заедници, урбани и рурални средини во Република Македонија. Статистичката грешка за овој вид истражувања изнесува од -3.5 до +3.5%.

Според социодемографските податоци, анализата открива дека 48% од испитаниците се мажи, а 52% се жени. Според возраста, најзастапени се испитаниците од 30-49 години (35.5%), 34.6% од испитаниците се на возраст од 50-64 години, 15.8% се над 65 години и најмладите испитаници, односно испитаниците на возраст од 18-29 години се застапени со 14.1%. Половина од испитаниците имаат завршено средно образование (51.6%), 32.6% се со завршено више и високо образование, постдипломски или докторски студии, а со основно образование се 15.8% од испитаниците. Мнозинството од испитаниците се етнички Македонци (69%), 24.1% се етнички Албанци, и 6.9% припаѓаат на некоја друга етничка припадност. Структурата според местото на живеење покажува дека 25% од испитаниците се од Скопје, 41% од други градови и 34% од испитаниците живеат во село.

Понатаму, испитаниците беа запрашани врз основа на што во најголема мера ја создаваат својата слика за другите етнички заедници кои живеат во Република Македонија. На ова, 40% од испитаниците одговорија дека својата слика ја создаваат врз основа на тоа што се во секојдневен контакт со припадници од другите етнички заедници, 22.1% гледајќи и читајќи ги медиумите во Република Македонија. Останатиот дел од испитаниците својата слика за другите етнички заедници ја градат врз основа на разговор со пријателите и познаниците (11.6%), 6.1% преку активностите на политичарите од другите етнички групи, 5.5% гледајќи и читајќи ги медумите од регионот и пошироко и врз основа на она што го зборуваат и прават политичарите од нивната етничка група.

Преку листа на карактеристики кои можат да се препишат на припадниците на различните етнички групи во земјава, испитаниците ги поделија своите ставови околу карактеристиките на етничките Македонци, етничките Албанци и етничките Роми. Имено, главните карактеристики кои се препишуваат на припадниците на македонската етничка група се: интелегентни (87.3%), паметни (84.6%), вредни (83.8%), мирољубиви (82.9%) и горди (82.1%). Испитаниците не се согласуваат дека Македонците се нечисти (80.3%), некултурни (73.9%), мрзеливи (72.6%),

кукавици (70.5%), а само 16.2% од испитаниците мислат дека Македонците не се вредни. Додека пак, главните карактеристики на етничките Албанци според анкетираниите граѓани се следниве: вредни (90.3%), горди (86.9%), паметни (77.8%), интелегентни (68.8%), мирољубиви (63.4%). Во најголем процент, 86.3% од испитаниците не се согласуваат дека етничките Албанците се мрзеливи, нечисти (76.1%), кукавици (75.9%), мирољубиви (36.6%). Според одговорите на испитаниците, Албанците во поголема мера не ги сакаат другите народи (43.9%), споредено со Македонците каде овој процент изнесува 23.2%. Што се однесува за ставовите кон припадниците на ромската етничка заедница, 88.2% од испитаниците се согласуваат дека тие се мирољубиви, 62.7% го делат мислењето дека Ромите се нечисти, 60.2% сметаат дека тие се мрзеливи. Скоро половина од анкетираниите граѓани (43.1%) одговориле дека Ромите не се паметни, а 59.5% не се согласуваат дека Ромите се нечесни.

Извршените анализи според етничката припадност покажаа одредени разлики. Имено, Македонците се вредни за 71% од етничките Албанци, 13% од нив сметаат дека Македонците се некултурни, а 28% од припадниците на оваа етничка група сметаат дека Македонците се нечесни. Додека пак, ставовите на Македонците за Албанците во однос на горенаведените карактеристики се следниве: 90% од етничките Македонците се согласуваат дека Албанците се вредни, 41% сметаат дека се некултурни, а 40% го делат мислењето дека Албанците се нечесни.

Истражувањето овозможи да се осознаат и ставовите на граѓаните околу неколку социјални прашања. На прашањата: Дали се согласувате припадник од различна етничка група да се омажи/ожени со член од вашето семејство?, Дали се согласувате припадник од различна етничка група да живее во вашиот град или село?, Дали се согласувате припадник од различна етничка група да живее во вашето соседство?, Дали се согласувате припадник од различна етничка група да ви биде колега? Најголем дел од анкетираниите граѓани (95%) се согласуваат да бидат колеги со припадник од различна етничка група, 61.5% не се согласуваат член од нивното семејство омажи/ожени со припадник на различна етничка група.

Во однос на етничката припадност, постојат разлики помеѓу анкетираниите Македонци и анкетираниите Албанци. 71% од етничките Албанци не се согласуваат член на семејството да се омажи/ожени со припадник на различна етничка група, а кај етничките Македонци овој процент е 61%.

Исто така, испитаниците беа запрашани: Дали се согласувате вашето дете да биде дел од училишна паралелка во која учат деца од албанска, македонска и ромска етничка припадност. Високи 95.1% од испитаниците се согласуваат

нивното дете да биде дел од училишна паралелка во која учат деца од македонска етничка припадност, 79.5% се согласуваат децата да следат настава во паралелка со деца од албанска етничка припадност и 77.3% немаат проблем децата да се дел од паралелка во која учат и деца од ромска етничка припадност.

Анализата покажа дека Албанците во поголем процент (81.1%) се согласуваат нивните деца да бидат дел од училишна паралелка во која учат деца од македонска етничка припадност, додека за ова прашање 74.4% од Македонците се согласуваат нивните деца да учат заедно со деца од албанска етничка припадност.

На прашањето: Дали во јавноста сте забележале говор на омраза кон припадниците на различни етнички групи?, 55.9% од испитаниците одговориле дека забележале говор на омраза и 44.1% одговориле дека немаат забележано говор на омраза во јавноста.

Анализата на следните неколку прашања ги опфаќа само оние испитаници кои одговориле дека имаат забележано говор на омраза во јавноста насочен кон припадници на различни етнички групи во земјата. Имено, 36.6% од овие испитаници изјавиле дека само понекогаш забележале изјави во јавноста кои се однесуваат на говор на омраза, а 26.7% од нив одговориле дека често ги забележуваат ваквите изјави, 25.6% одговориле дека говорот на омраза го забележуваат често во јавноста, а 10% рекле дека ретко забележуваат изјави во јавноста поврзани со говорот на омраза кон припадници на различни етнички групи во земјата.

Следното прашање кое им беше поставено на испитаниците гласеше: Кон кои етнички групи најчесто е насочен говорот на омраза? Според мнозинството од испитаниците (65.9%), најчести жртви на говор на омраза се припадниците на албанската етничка заедница, 22% од нив изјавија дека говорот на омраза е насочен кон припадниците на македонската етничка група, 8% од испитаниците сметаат дека припадниците на ромската етничка група се жртви на говор на омраза, 1.6% го делат мислењето дека говорот на омраза бил насочен кон етничките Турци и 3.5% мислат дека жртви на говор на омраза се припадници на други етнички групи во земјата. Високи 64% од припадниците на македонската етничка група сметаат дека говорот на омраза е насочен кон етничките Албанци. Во малку повисок процент (70%) и припадниците на албанската етничка група го делат истото мислење.

Говорот на омраза кон припадниците на различни религиозни групи е најмногу забележан на телевизија (74.1%), по графити на ѕидови (69.1%), на социјалните

мрежи - фејсбук, твитер и слично (56.7%), на различни интернет страници (54.5%), во весници и списанија (44.8%), додека, пак 32.9% од испитаниците говорот на омраза го забележале преку личен контакт.

Слично како и резултатите од претходното истражување за религијата и присутноста на говор на омраза во таа сфера, голем дел од испитаниците кои забележале говор на омраза во јавноста (62.6%) сметаат дека во последните неколку години говорот на омраза кон припадниците на различните етнички групи се зголемува, 18.3% сметаат дека е на исто ниво како пред тоа, а само 12.2% рекле дека се намалува. Најголем дел од испитаниците кои сметаат дека говорот на омраза се зголемува припаѓаат на возрасната група од 18-29 години (89%). Очекувано, високи 97.4% од сите испитаници во истражувањето одговориле дека не го одобруваат говорот на омраза во јавноста насочен кон припадниците на различни етнички групи.

Заклучоци:

- **Сумирано, граѓаните сметаат дека говорот на омраза кон припадниците на различни етнички групи во земјата се зголемува и најчесто е забележан на телевизија. Припадниците на македонската етничка група и припадниците на албанската етничка група го делат мислењето дека говорот на омраза во јавноста повеќе е насочен кон етничките Албанци.**